

Shri Lal Bahadur Shastri National Sanskrit University
(Central University)

B-4 Qutub Institutional Area, New Delhi- 110016

संस्कृतमाध्यमेन पाठ्यक्रमाः

(Syllabi in Sanskrit Medium)

आचार्य (एम.ए.) कार्यक्रमः

(स्नातकोत्तर स्तरीयः)

Acharya (M.A.)

Programme

(PG Level)

सत्यापित
VERIFIED

[Signature]
कुलसचिव / Registrar

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
Shri Lal Bahadur Shastri National Sanskrit University
बी-4, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110016
B-4, Qutub Institutional Area, New Delhi-110016

[Signature]
सहायक कुलसचिव (शैक्षणिक)
Assistant Registrar (Academic)
श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
Shri Lal Bahadur Shastri National Sanskrit University
बी-4, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110016
B-4, Qutub Institutional Area, New Delhi-110016

Shri Lal Bahadur Shastri National Sanskrit University
(Central University)
B-4 Qutub Institutional Area, New Delhi- 110016

आचार्यः (एम.ए.)

कार्यक्रमः

(स्नातकोत्तरस्तरीयः)

M.A. Programme

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविद्यापीठम्
(मानितविश्वविद्यालयः) कुतुबसांस्थानिकक्षेत्रम्, नवदेहली-16

आचार्यपाठ्यक्रमः (M.A.)

विषयः - सर्वदर्शनम्

प्रथमसत्रम्

CC-1 प्रश्नपत्रम्	पाठ्यग्रन्थः- तत्त्वार्थसूत्रम्	पूर्णाङ्काः 100	क्रेडिट 6
ईकाई	पाठ्यविषयाः- आदिमाः पञ्चाध्यायाः	अङ्काः	क्रेडिट
1	सम्यक् दर्शनम्, सप्ततत्त्वानि, प्रमाणम्, मतिज्ञानम्, श्रुतज्ञानम्, अर्वाधज्ञानम्, मिथ्याज्ञानम्,	16	1
2	नञः, नैगमः, संग्रहः, व्यवहारः, समभिरूढश्च जीवस्य स्वतस्त्वम्, औपशमिकभावः, क्षायिकभावः, क्षायोपशमिकभावः, औदयिकभावः,	16	1
3	जीवलक्षणम्, संसारिणः, जीवाः, शरीराणि सप्तलोकाः, विक्रियाः, जम्बूद्वीपः, नद्यः, भूमयः, तिर्यग्योनयः, पर्वताः, सामनिकपरिषत्काः।	16	1
4	ऊर्ध्वलोकाः, देवभेदाः, वैमानिकदेववर्णनम्, देवानाम् आयुष्यविचारः, तिर्यक्विचारः, नारकीय आयुष्यविचारः, द्रव्यभेदाः,	16	1
5	जीवपुद्गलयोः आकारावृत्तविचारः, धर्माधर्मयोः द्रव्योपकारकत्वविचारः, पुद्गलस्वरूपम् तद्वृत्तिगुणश्च, बन्धनिर्वचनम्, कालनिर्वचनम्, गुणस्वरूपम्	16	1
6	1. आन्तरिकपरीक्षणम् / प्रदत्तनियतकार्यम् 2. शास्त्रसम्बद्धसंगोष्ठी / शास्त्रपरिचर्या 3. शिक्षणस्रोतसामग्र्याः चयनं प्रबन्धनञ्च 4. उपस्थितिः (75%=01अंकाः, 76%-80%=02अंकौ, 81%-85%=03अंकाः, 86%-90%=04अंकाः, 91%तः अधिकम्=05अंकाः.)	अंकाः 05 अंकाः 05 अंकाः 05 अंकाः 05	20 1

सन्दर्भग्रन्थाः-

1. तत्त्वार्थसूत्र विवेचन सहित, पार्श्वनाथविद्यापीठ वाराणसी, 2001।
2. तत्त्वार्थसूत्र प्रदीपिका, सुबोधव्याख्यासहिता प्रो. वीरसागरजैन अहिंसा प्रसारक ट्रस्ट मुम्बई 2010।

प्रभाकरप्रसाद
23/3/18

अनुराग
23/3/18

श्री

ध्यान
28.3.18

श्री

श्री

श्री

श्री

श्री

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविद्यापीठम्
(मानितविश्वविद्यालयः) कुतुबसांस्थानिकक्षेत्रम्, नवदेहली-16

विषयः - सर्वदशनम्

प्रथमसत्रम्

CC-2 द्वितीयसत्रम्	पाठ्यग्रन्थः- बौद्धतर्कभाषा	पूर्णाङ्काः 100	क्रेडिट 6
ईकाई	पाठ्यविषयाः- आदितः स्वार्थानुमानपर्यन्तम्,	अङ्काः	क्रेडिट
1	प्रमाणसामान्यलक्षणम्, प्रमाणद्वैविध्यम्, अनुमानशब्दनिर्वचनम्। प्रमाणसंख्याविप्रतिपत्तिः,	16	1
2	चार्वाकमतनिरासः, शब्दादिप्रमाणानां मानान्तरत्वनिरासः। उपमानविवेचनम्, अर्थापत्तिविवेचनम्, अनुपलब्धिविवेचनम्,	16	1
3	एतत् प्रमाणत्रयस्य निरासः। प्रत्यक्षलक्षणम्, प्रत्यक्षस्य चातुर्विध्यम्, चित्तचैतानां स्वसंवेदनत्वम्,	16	1
4	योगिप्रत्यक्षम्, प्रत्यक्षस्य स्वलक्षणविषयत्वम्, प्रमाणफलव्यवस्था। स्वार्थानुमानलक्षणं,	16	1
5	लिङ्गस्य त्रिरूपत्वम्, कार्यस्वभावानुपलब्धिहेतोः निरूपणम्।	16	1
6	1. आन्तरिकपरीक्षणम् / प्रदत्तनियतकार्यम् 2. शास्त्रसम्बद्धसंगोष्ठी / शास्त्रपरिचर्या 3. शिक्षणस्रोतसामग्र्याः चयनं प्रबन्धनञ्च 4. उपस्थितिः (75%=01 अंकाः, 76%-80%=02 अंकाः, 81%-85%=03 अंकाः, 86%-90%=04 अंकाः, 91%तः अधिकम्=05 अंकाः,)	अंकाः 05 अंकाः 05 अंकाः 05 अंकाः 05	20 1

सन्दर्भग्रन्थाः-

1. डॉ बी एन सिंह, अंग्रेजीअनुवादसहित आशाप्रकाशन, गोदौलिया वाराणसी,
2. बौद्धतर्कभाषा बौद्धभारती ।

प्रभाकर प्रसाद
23/3/18

23/3/18

28.3.18

3/2

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविद्यापीठम्
(मानितविश्वविद्यालयः) कुतुबसांस्थानिकक्षेत्रम्, नवदेहली-16

आचार्यपाठ्यक्रमः (M.A.)

विषयः - सर्वदर्शनम्

प्रथमसत्रम्

CC-3 सूचीप्रक्रमम्	पाठ्यग्रन्थः- वात्स्यायनभाष्यसहितम्,	पूर्णाङ्काः 100	क्रेडिट 6
ईकाई	पाठ्यविषयाः- प्रथमाध्यायः	अङ्काः	क्रेडिट
1	अभिधेयप्रयोजनसंबन्धप्रकरणम्, प्रमाणलक्षणम्	16	1
2	प्रमेयलक्षणम्, न्यायपूर्वाङ्गलक्षणम्, न्यायाश्रयसिद्धान्तलक्षणम्,	16	1
3	न्यायोत्तराङ्गलक्षणम्, कथालक्षणम्, हेत्वाभासलक्षणम् हेत्वाभासभेदाः,	16	1
4	अनैकान्तिकः, विरुद्धः, प्रकरणसमः, साध्यसमः, कालातीतः,	16	1
5	छललक्षणम्, पुरुषाशक्तिलिङ्गदोषसामान्यलक्षणम्।	16	1
6	1. आन्तरिकपरीक्षणम् / प्रदत्तनियतकार्यम् 2. शास्त्रसम्बद्धसंगोष्ठी / शास्त्रपरिचर्या 3. शिक्षणस्रोतसामग्र्याः चयनं प्रबन्धनञ्च 4. उपस्थितिः (75%=01अंकाः, 76%-80%=02अंकाः, 81%-85%=03अंकाः, 86%-90%=04अंकाः, 91%तः अधिकम्=05अंकाः.)	अंकाः 05 अंकाः 05 अंकाः 05 अंकाः 05	20 1

सन्दर्भग्रन्थाः-

1. न्यायसूत्रम् संपादक विनायकगणेश आप्पो आनन्दाश्रममुद्रणालय, पुणे 1922।
2. न्यायसूत्रम् वात्स्यायनभाष्यसहितम्, दुदिराजशास्त्री, चौखम्भा सं. संस्थान वाराणसी।
3. न्यायसूत्रभाष्यम्- स्वामीद्वारिकादासशास्त्री, बौद्धभारती, पो. बा. न. 1049, वाराणसी, सन् 1998
4. न्यायदर्शनम् सुनन्दाहिन्दीव्याख्यासमलंकृतम्, सच्चिदानन्दमिश्र, भारतीविद्याप्रकाशन वाराणसी।

प्रभाकर प्रसाद
23/3/18

23/3/18

23/3/18

28.3.18

23/3/18

23/3/18

23/3/18

23/3/18

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविद्यापीठम्
(मानितविश्वविद्यालयः) कुतुबसांस्थानिकक्षेत्रम्, नवदेहली-16

आचार्यपाठ्यक्रमः (M.A.)

विषयः - सर्वदर्शनम्

प्रथमसत्रम्

CC-4 संज्ञिका	पाठ्यग्रन्थः- प्रशस्तपादभाष्यम् प्रशस्तपादकृतम्,	पूर्णाङ्काः 100	क्रेडिट 6
ईकाई	पाठ्यविषयाः- आदितः परत्वापरत्वनिरूपणपर्यन्तम्	अङ्काः	क्रेडिट
1	मङ्गलाचरणम्, पदार्थानां साधर्म्यं वैधर्म्यञ्च, पृथिवी जलं तेजः आकाशादि द्रव्याणि,	16	1
2	संहारः सृष्टिश्च, गुणानां साधर्म्यं वैधर्म्यञ्च रूपं, रसः। गन्धः स्पर्शः, पाकजोत्पत्तिप्रकृत्या,	16	1
3	पीलुपाकः, पिठरपाकश्च। संख्यालक्षणम्, संख्यायाः संख्या, अपेक्षाबुद्धिः, संख्यायां ज्ञानयौगपदप्रसङ्गः	16	1
4	परिमाणस्य लक्षणम्, तस्य भेदाः, नित्यपरिमाणं, अनित्यपरिमाणं परिमाणस्य नित्यानित्यत्वविचारः,	16	1
5	द्वयणुकादयः, पृथक्त्वम्, संयोगः, संयोगस्यभेदः, विभागः विभागस्य भेदाः परत्वं अपरत्वञ्च,	16	1
6	1. आन्तरिकपरीक्षणम् / प्रवृत्तनियतकार्यम् 2. शास्त्रसम्बद्धसंगोष्ठी / शास्त्रपरिचर्या 3. शिक्षणस्रोतसामग्र्याः चयनं प्रबन्धनञ्च 4. उपस्थितिः (75%=01अंकाः, 76%-80%=02अंकौ, 81%-85%=03अंकाः, 86%-90%=04अंकाः, 91%तः अधिकम्=05अंकाः,)	अंकाः 05 अंकाः 05 अंकाः 05 अंकाः 05	20 1

सन्दर्भग्रन्थाः-

1. प्रशस्तपादभाष्यम्, न्यायकन्दलीव्याख्यासहितम्, श्रीदुर्गाधरझा, सम्पूर्णानन्दसंस्कृतविश्वविद्यालय वाराणसी 1997।
2. व्योमवती भाग-1, भाग -2 सम्पूर्णानन्दसंस्कृतविश्वविद्यालय वाराणसी।

प्रभाकर प्रसाद
23/3/18

23/3/18

28.3.18

Handwritten signatures and marks at the bottom of the page.

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविद्यापीठम्
(मानितविश्वविद्यालयः) कुतुबसांस्थानिकक्षेत्रम्, नवदेहली-16

आचार्यपाठ्यक्रमः (M.A.)

विषयः - सर्वदर्शनम्
प्रथमसत्रम्

EC-A1	पाठ्यग्रन्थः- सांख्यप्रवचनभाष्यम् विज्ञानभिक्षुकृतम्	पूर्णाङ्काः	क्रेडिट
ईकाई	पाठ्यविषयाः- प्रथमोऽध्यायः	100	6
1	मङ्गलाचरणम्, अन्यशास्त्रैः सांख्यस्य अगतार्थत्वम्, सांख्यदर्शनस्य चतुर्व्यूहाः, प्रथमसूत्रभाष्यं, त्रिविधदुखानां स्वरूपम्, आत्मनः-स्वतोबन्धराहित्यम्,	16	1
2	खञ्जविंशतितत्त्वानाम् उत्पत्तिकथनम्, प्रकृतिसिद्धिः पुरुषसिद्धिः विवेकस्यैव मोक्षहेतुत्वम्, प्रमाणसामान्यलक्षणम्, प्रमाणभेदाः, प्रत्यक्षम्,	16	1
3	अनुमानं, शब्दः, ईश्वरसिद्धिः, सत्कार्यवादः, गुणानामन्योन्यं साधर्म्यवैधर्म्यं,	16	1
4	महत्तत्त्वादीनां कार्यत्ववर्णनम्। शरीराद्यतिरिक्तपुरुषसिद्धिः, पुरुषस्य नित्यशुद्धबुद्धमुक्तत्वम्।	16	1
5	पुरुषबहुत्वसिद्धिः आत्मैक्यपक्षखण्डनम्, पुरुषे चिदुपरागात् कर्तृत्वम्,	16	1
6	1. आन्तरिकपरीक्षणम् / प्रदत्तनियतकार्यम् 2. शास्त्रसम्बद्धसंगोष्ठी / शास्त्रपरिचर्या 3. शिक्षणस्रोतसामग्र्याः चयनं प्रबन्धनञ्च 4. उपस्थितिः (75%=01अंकाः, 76%-80%=02अंकाः, 81%-85%=03अंकाः, 86%-90%=04अंकाः, 91%तः अधिकम्=05अंकाः.)	अंकाः 05 अंकाः 05 अंकाः 05 अंकाः 05	20 1

सन्दर्भग्रन्थाः-

1. सांख्यप्रवचनभाष्य गजाननशास्त्रीमुसलगांवकर, चौखम्भा संस्कृत संस्थानवाराणसी।
2. सांख्यप्रवचनभाष्यम्, हिन्दीव्याख्यासहितम्, गजाननशास्त्रीमुसलगांवकर, चौखम्भा संस्कृत संस्थानवाराणसी।

प्रशासक
23/3/18

23/3/18

28.3.18

[Handwritten signature]

[Handwritten signature]

[Handwritten signature]

32

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविद्यापीठम्
(मानितविश्वविद्यालयः) कुतुबसांस्थानिकक्षेत्रम्, नवदेहली-16

आचार्यपाठ्यक्रमः (सम्मानितः) (M.A.)

विषयः - नव्यन्यायः शतदर्शनम्

प्रथमसत्रम्

EC-B1 प्रश्नसंक्रमम्	पाठ्यग्रन्थः:- सर्वदर्शनसंग्रहः	पूर्णाङ्काः 100	क्रेडिट 6
ईकाई	पाठ्यविषयाः:- आदिम अष्टाध्यायाः	अङ्काः	क्रेडिट
1	चार्वाकदर्शनम् - चत्वार्यैवतत्त्वानि निरूपणम्, प्रत्यक्षमेकमेव प्रमाणम्, चार्वाकसम्मतमोक्षः, बौद्धदर्शनम् - प्रत्यक्षमनुमानञ्चेति प्रमाणे द्वे, चतुर्विधया भावनया परमपुरुषार्थसिद्धिः, बौद्धानां चातुर्विध्यम्	16	1
2	जैनदर्शनम् - स्थायिनः आत्मनः निरूपणम्, तत्त्वानि, स्याद्वादः, मोक्षः श्रीरामानुजदर्शनम् - त्रयः पदार्थाः, जीवपरमात्मनोः शरीरात्मभावः, मोक्षः	16	1
3	श्रीपूर्णप्रज्ञदर्शनम् - द्विविधं तत्त्वं, पञ्चविधभेदाः, मोक्षः। नकुलीपाशुपतदर्शनम् - पशुपतिशब्दस्य निर्वचनम्, गुरुस्वरूपम्, दुःखान्तस्य द्वैविध्यम्।	16	1
4	शैवदर्शनम् - कृत्यपञ्चकम्, पशूनां त्रैविध्यम्, पुर्यष्टकम्, पाशानां भेदाः।	16	1
5	प्रत्यभिज्ञादर्शनम् - प्रत्यभिज्ञायाः स्वरूपम्, महेश्वरस्य विश्वकर्तृत्वम्, बद्धमुक्तयोः स्वरूपम्।	16	1
6	1. आन्तरिकपरीक्षणम् / प्रदत्तनियतकार्यम् 2. शास्त्रसम्बद्धसंगोष्ठी / शास्त्रपरिचर्या 3. शिक्षणस्रोतसामग्र्याः चयनं प्रबन्धनञ्च 4. उपस्थितिः (75%=01अंकाः, 76%-80%=02अंकौ, 81%-85%=03अंकाः, 86%-90%=04अंकाः, 91%तः अधिकम्=05अंकाः,)	अंकाः 05 अंकाः 05 अंकाः 05 अंकाः 05	20 1

सन्दर्भग्रन्थाः:-

1. सर्वदर्शनसंग्रहः व्याख्या वासुदेवशास्त्रीअभ्यंकर भारतीयकला प्रकाशन दिल्ली।
2. सर्वदर्शन हिन्दीअनुवाद चौखम्भा संस्कृतसंस्थान वाराणसी।

प्रमाणितः
23/3/18

28.3.18

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविद्यापीठम्
(मानितविश्वविद्यालयः) कुतुबसांस्थानिकक्षेत्रम्, नवदेहली-16

आचार्यपाठ्यक्रमः (M.A.)

विषयः - सर्वदर्शनम्

द्वितीय
प्रश्नसत्रम्

CC-5 गणसूचकम्	पाठ्यग्रन्थः- तत्त्वार्थसूत्रम्	पूर्णाङ्काः 100	क्रेडिट 6
ईकाई	पाठ्यविषयाः- षष्ठाध्यायात् दशमाध्यायपर्यन्तम्	अङ्काः	क्रेडिट
1	योगस्वरूपम् तद्भेदाश्च, योगगुणाः, आस्रवभेदवर्णनम्, क्रियानिरूपणम्, भोग्याक्रिया, दोषसम्पादिकाक्रिया, जीवाजीवयोः अधिकरणभेदः, आस्रव कारणानि,	16	1
2	देवायुः, नरकायुः, मनुष्यायुः, नामनिरूपणम्, गोत्रविचारः, व्रतस्वरूपनिरूपणम्, व्रतस्य भेदाः, व्रतभावनानिरूपणम्, विधिनिषेधयोः व्रतसम्पादनम्, ब्रह्मचर्यव्रतवर्णनम्,	16	1
3	मनोज्ञानोज्ञव्रतभावनाविचारः, पापस्वरूपम् तद्भेदाश्च, हिंसाभेदनिरूपणम्, अनृतं निरूपणम्, गृहस्थव्रतम्, अतिचाराः, अभिनिवेशाः, दानस्वरूपम्, बन्धव्यवस्था, बन्धभेदाः, कर्मस्वरूपम्, दर्शनावरणम्, मनःपरिययज्ञानम्,	16	1
4	कसायवेदनीयाः, कर्मभेदनिरूपणम्, पण्डप्रकृस्वरूपम्, प्यौप्यप्याप्तयोः भेदः, अनुभवः, प्रकृतिभेदाः, निर्जरा, गुप्तिः, धर्मः, अनुप्रेक्षा, पुरस्काराः, चारित्रम्, तपः, प्रायश्चित्तम्, निर्ग्रन्थाः,	16	1
5	केवलम्, मोक्षः, मोक्षकारणानि, धर्मास्तियाः, सिद्धशिला, सिद्धक्षेत्रम्, मुक्तामुक्तजीवयोः भेदविचारः	16	1
6	1. आन्तरिकपरीक्षणम् / प्रदत्तनियतकार्यम् 2. शास्त्रसम्बद्धसंगोष्ठी / शास्त्रपरिचर्या 3. शिक्षणस्रोतसामग्र्याः चयनं प्रबन्धनञ्च 4. उपस्थितिः (75%=01अंकाः, 76%-80%=02अंकौ, 81%-85%=03अंकाः, 86%-90%=04अंकाः, 91%तः अधिकम्=05अंकाः.)	अंकाः 05 अंकाः 05 अंकाः 05 अंकाः 05	20 1

सन्दर्भग्रन्थाः-

- तत्त्वार्थसूत्र विवेचन सहित, पार्श्वनाथविद्यापीठ वाराणसी, 2001।
- तत्त्वार्थसूत्र प्रदीपिका, सुबोधव्याख्यासहिता प्रो. वीरसागरजैन अहिंसा प्रसारक ट्रस्ट मुम्बई 2010।

प्रभाकररायः
23/3/18

23/3/18

28.3.18

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविद्यापीठम्
(मानितविश्वविद्यालयः) कुतुबसांस्थानिकक्षेत्रम्, नवदेहली-16

आचार्यपाठ्यक्रमः (M.A.)

विषयः - सर्वदशनम्
द्वितीय
प्रथमसत्रम्

CC-06	पाठ्यग्रन्थः- बौद्धतर्कभाषा	पूर्णाङ्काः	क्रेडिट
ईकाई	पाठ्यविषयाः- परार्थानुमानपरिच्छेदः	100	6
1	परार्थानुमाननिरूपणम् तस्य द्वैविध्यम्, स्वभावहेतोः निरूपणम्, स्वभावहेतोः वैधर्म्यवत्प्रयोगः।	16	1
2	कार्यहेतोः वैधर्म्यवत्प्रयोगः, अनुपलब्धेः साधर्म्यवैधर्म्यवत्प्रयोगः, ईश्वरसाधकानुमाननिरासः,	16	1
3	त्रिलोचनमतखण्डनम्, ईश्वरसाधकानुमाने अनुपपत्तिः। व्याप्तिग्राहकप्रमाणम्, हेत्वाभासनिरूपणम्, तस्य भेदाः	16	1
4	असाधारणानैकान्तिकः साधारणानैकान्तिकः, सन्दिग्धविपक्षव्यावृत्तिकः, सर्वज्ञसमर्थनम्,	16	1
5	आत्मादीनां निरासः, परमाणुसमर्थनम्, निरालम्बनवादः।	16	1
6	1. आन्तरिकपरीक्षणम् / प्रदत्तनियतकार्यम् अंकाः 05 2. शास्त्रसम्बद्धसंगोष्ठी / शास्त्रपरिचर्या अंकाः 05 3. शिक्षणस्रोतसामग्र्याः चयनं प्रबन्धनञ्च अंकाः 05 4. उपस्थितिः (75%=01अंकाः, 76%-80%=02अंकौ, 81%-85%=03अंकाः, 86%-90%=04अंकाः, 91%तः अधिकम्=05अंकाः) अंकाः 05	20	1

सन्दर्भग्रन्थाः-

- डॉ बी एन सिंह, अंग्रेजीअनुवादसहित आशाप्रकाशन, गोदौलिया वाराणसी,
- बौद्धतर्कभाषा बौद्धभारती ।

प्रमाणितः -
23/3/18

23/3/18
28.3.18

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविद्यापीठम्
(मानितविश्वविद्यालयः) कुतुबसांस्थानिकक्षेत्रम्, नवदेहली-16

आचार्यपाठ्यक्रमः (M.A.)

विषयः - सर्वदर्शनम्
द्वितीय
प्रथमसत्रम्

CC-07 सूचकसंख्या	पाठ्यग्रन्थः- वात्स्यायनभाष्यसहितम्,	पूर्णाङ्कः 100	क्रेडिट 6
ईकाई	पाठ्यविषयाः- द्वितीयाध्यायः	अङ्काः	क्रेडिट
1	संशयपरीक्षा, प्रमाण्यसामान्यपरीक्षा,	16	1
2	प्रत्यक्षलक्षणपरीक्षा, प्रत्यक्षस्य अनुमानत्वपरीक्षा, अवयवीपरीक्षा,	16	1
3	अनुमानपरीक्षा। वर्तमानकालपरीक्षा, उपमानपरीक्षा,	16	1
4	शब्दसामान्यपरीक्षा, शब्दविशेषपरीक्षा, प्रमाणचतुष्टयपरीक्षा,	16	1
5	शब्दनिमित्यत्वपरीक्षा, शब्दपरिणामप्रकरणम् शब्दशक्तिपरीक्षा।	16	1
6	1. आन्तरिकपरीक्षणम् / प्रदत्तनियतकार्यम् 2. शास्त्रसम्बद्धसंगोष्ठी / शास्त्रपरिचर्या 3. शिक्षणस्रोतग्रन्थाः चयनं प्रबन्धनञ्च 4. उपस्थितिः (75%=01अंकाः, 76%-80%=02अंकाः, 81%-85%=03अंकाः, 86%-90%=04अंकाः, 91%तः अधिकम्=05अंकाः.)	अंकाः 05 अंकाः 05 अंकाः 05 अंकाः 05	20 1

सन्दर्भग्रन्थाः-

- न्यायसूत्रम् संपादक विनायकगणेश आप्पो आनन्दाश्रममुद्रणालय, पुणे 1922।
- न्यायसूत्रम् वात्स्यायनभाष्यसहितम्, दुदिराजशास्त्री, चौखम्भा सं. संस्थान वाराणसी।
- न्यायसूत्रभाष्यम्- स्वामीद्वारिकादासशास्त्री, बौद्धभारती, पो. बा. न. 1049, वाराणसी, सन् 1998
- न्यायदर्शनम् सुनन्दाहिन्दीव्याख्यासमलंकृतम्, सच्चिदानन्दमिश्र, भारतीविद्याप्रकाशन वाराणसी।

प्रभाकरराव
23/3/18

23/3/18

Thanks
28.3.18

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविद्यापीठम्
(मानितविश्वविद्यालयः) कुतुबसांस्थानिकक्षेत्रम्, नवदेहली-16

आचार्यप्राठ्यक्रमः (M.A.)

विषयः - सर्वदर्शनम्
द्वितीय
प्रथमसत्रम्

CC-08 चतुर्थसत्रम्	पाठ्यग्रन्थः- प्रशस्तपादभाष्यम् प्रशस्तपादकृतम्,	पूर्णाङ्काः	क्रेडिट
ईकाई	पाठ्यविषयाः- बुद्धिनिरूपणतः समाप्तिपर्यन्तम्	100	6
		अङ्काः	क्रेडिट
1	बुद्धिः अविद्या विद्या, प्रत्यक्षम्, लैङ्गिकम्, अनुमानं, अनुमानस्य भेदाः,	16	1
2	अनुमाने शब्दान्तर्भावः, परार्थानुमानं, अवयवाः, हेत्वाभासाः, असिद्धस्य भेदाः,	16	1
3	निदर्शनाभासाः, निदर्शनम्, निर्णयः, स्मृतिः, दुःखं, कामः, द्वेषः, गुरुत्वम्, संस्कारः, धर्मः, अधर्मः, मोक्षः।	16	1
4	मोक्षः, शब्दः, उत्क्षेपणादि पञ्च कर्माणि, सामान्यम्, ।	16	1
5	विशेषः समवायः, योगाचार्यविभूत्यादिश्लोकः।	16	1
6	1. आन्तरिकपरीक्षणम् / प्रदत्तनियतकार्यम् 2. शास्त्रसम्बद्धसंगोष्ठी / शास्त्रपरिचर्या 3. शिक्षणस्रोतसामग्र्याः चयनं प्रबन्धनञ्च 4. उपस्थितिः (75%=01अंकाः, 76%-80%=02अंकौ, 81%-85%=03अंकाः, 86%-90%=04अंकाः, 91%तः अधिकम्=05अंकाः,.)	अंकाः 05 अंकाः 05 अंकाः 05 अंकाः 05	20 1

सन्दर्भग्रन्थाः-

1. प्रशस्तपादभाष्यम्, न्यायकन्दलीव्याख्यासहितम्, श्रीदुर्गाधरझा, सम्पूर्णानन्दसंस्कृत-विश्वविद्यालय वाराणसी 1997।
2. व्योमवती भाग-1, भाग -2 सम्पूर्णानन्दसंस्कृतविश्वविद्यालय वाराणसी।

प्रशासक
23/3/18

सचिव
23/3/18

28.3.18

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविद्यापीठम्
(मानितविश्वविद्यालयः) कुतुबसांस्थानिकक्षेत्रम्, नवदेहली-16

आचार्यपाठ्यक्रमः (M.A.)

विषयः - सर्वदर्शनम्
द्वितीय
प्रथमसत्रम्

EC-AD	पाठ्यग्रन्थः:- सांख्यप्रवचनभाष्यम् विज्ञानभिक्षुकृतम्	पूर्णाङ्काः	क्रेडिट
ईकाई	पाठ्यविषयाः- द्वितीयतृतीयाध्यायौ	100	6
1	सृष्टिप्रयोजनम्, महत्तत्त्वस्य लक्षणधर्माः, अहंकारस्य लक्षणं कार्याणि च	16	1
2	इन्द्रियाणाम् अभौतिकत्वम्, इन्द्रियभेदाः मनो नित्यत्वनिरासः, बुद्धिवृत्तीनां विवेचनम्,	16	1
3	करणानां प्रवृत्तिप्रकारः, बुद्धेः प्राधान्यम्, महाभूतोत्पत्तिः, शरीरद्वयस्वरूपम्, स्थूलशरीरविचारः,	16	1
4	शरीरात्मवादखण्डनम्, लिङ्गशरीरस्य कार्याणि, मोक्षसाधनविचारः, बन्धहेतुविपर्ययस्वरूपम्, अशक्तिभेदाः, तुषाणिभेदाः, सिद्धिभेदाः,	16	1
5	पुरुषे बन्धमोक्षयोः अवास्तवत्वम्, जीवनमुक्तिविचारः, विदेहमुक्तिविचारः,	16	1
6	1. आन्तरिकपरीक्षणम् / प्रदत्तनियतकार्यम् 2. शास्त्रसम्बद्धसंगोष्ठी / शास्त्रपरिचर्या 3. शिक्षणस्रोतसामग्र्याः चयनं प्रबन्धनञ्च 4. उपस्थितिः (75%=01अंकाः, 76%-80%=02अंकौ, 81%-85%=03अंकाः, 86%-90%=04अंकाः, 91%तः अधिकम्=05अंकाः,) अंकाः 05 अंकाः 05 अंकाः 05 अंकाः 05	20	1

सन्दर्भग्रन्थाः:-

1. सांख्यप्रवचनभाष्य गजाननशास्त्रीमुसलगांवकर, चौखम्भा संस्कृत संस्थानवाराणसी।
2. सांख्यप्रवचनभाष्यम्, हिन्दीव्याख्यासहितम्, गजाननशास्त्रीमुसलगांवकर, चौखम्भा संस्कृत संस्थानवाराणसी।

प्रशासक
23/3/18

23/3/18

अ.म.

Shanna
28.3.18

MS

20

20

20

20

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविद्यापीठम्
(मानितविश्वविद्यालयः) कुतुबसांस्थानिकक्षेत्रम्, नवदेहली-16

आचार्यपाठ्यक्रमः (सम्मानितः) (M.A.)

विषयः - सर्वदर्शन

द्वितीयसत्रम्

EC-B2 प्रश्नसत्रम्	पाठ्यग्रन्थः- सर्वदर्शनसंग्रहः	पूर्णाङ्कः	क्रेडिट
ईकाई	पाठ्यविषयाः- रसेश्वरदर्शनादारभ्य ग्रन्थसमाप्त्यन्तो भागः	100	6
		अङ्काः	क्रेडिट
1	रसेश्वरदर्शनम् - रसस्य पारदत्वम्; जीवनमुक्त्युपायाः, अष्टादशसंस्काराः, औलूक्यदर्शनम् - दर्शनस्य प्रयोजनम्, त्रिविधाशास्त्रस्य प्रवृत्तिः, षड्भावपदार्थाः, द्रव्यादीनां लक्षणानि, पाकजोत्पत्तिप्रक्रिया, द्वित्वाद्युत्पत्तिप्रक्रिया, विभागजविभागोत्पत्तिप्रक्रिया।	16	1
2	अक्षपाददर्शनम् - न्यायदर्शनस्य पञ्चाध्यायानां सारः, प्रमाणानां चातुर्विध्यम्, हेत्वाभासाः, छलम्, जातिः, निग्रहस्थानानि, अपवर्गी।	16	1
3	जैमिनिदर्शनम् - द्वादशाध्यायानां सारः, जिज्ञासाधिकरणम्, अध्ययनविधिः, वेदानामपौरुषेयत्वम्, शब्दनित्यत्वम्, स्वतः प्रामाण्यवादः।	16	1
4	पाणिनिदर्शनम् - व्याकरणस्यविषयः प्रयोजनञ्च, सांख्यदर्शनम् - पञ्चविंशतितत्त्वानि, सृष्टिप्रक्रिया, त्रीणिप्रमाणानि, सत्कार्यवादः, मोक्षः।	16	1
5	पातञ्जलदर्शनम् - योगशास्त्रस्य पादचतुष्टयस्य सारः, समाधिः, पञ्चक्लेशाः, योगांगानि। शांकरदर्शनम् - विवर्तवादः, चतुर्णामध्यायानां सारः, जिज्ञासाधिकरणम्, अनिर्वचनीयख्यातिः, अविद्या, अद्वैतवेदान्ते बन्धमोक्षयोः व्यवस्था।	16	1
6	1. आन्तरिकपरीक्षणम् / प्रदत्तनियतकार्यम् 2. शास्त्रसम्बद्धसंगोष्ठी / शास्त्रपरिचर्या 3. शिक्षणस्रोतसामग्र्याः चयनं प्रबन्धनञ्च 4. उपस्थितिः (75%=01अंकाः, 76%-80%=02अंकाः, 81%-85%=03अंकाः, 86%-90%=04अंकाः, 91%तः अधिकम्=05अंकाः.)	अंकाः 05 अंकाः 05 अंकाः 05 अंकाः 05	20

सन्दर्भग्रन्थाः-

1. सर्वदर्शनसंग्रहः व्याख्या वासुदेवशास्त्री अभ्यंकर भारतीयकला प्रकाशन दिल्ली।
2. सर्वदर्शन हिन्दीअनुवाद चौखम्भा संस्कृतसंस्थान वाराणसी।

प्रश्नसत्रम्
23/3/18

23/3/18
28-3-18

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविद्यापीठम्
(मानितविश्वविद्यालयः) कुतुबसांस्थानिकक्षेत्रम्, नवदेहली-16

आचार्यपाठ्यक्रमः (M.A.)

विषयः - सर्वदर्शनम्
तृतीय
प्रथमसत्रम्

क्र.सं.	पाठ्यग्रन्थः	पूर्णाङ्काः	क्रेडिट
	पाठ्यग्रन्थः- योगसूत्रम् व्यासभाष्यतत्त्ववैशारदी सहितम्	100	6
ईकाई	पाठ्यविषयाः- समाधिसाधनपादद्वयम्	अङ्काः	क्रेडिट
1	चित्तभूमयः, योगस्वरूपम्, चित्तवृत्तयः वृत्तिनिरोधः, सम्प्रज्ञातसमाधिः,	16	1
2	सम्प्रज्ञातभेदाः ईश्वरः असम्प्रज्ञातसमाधिः। अन्तरायाः समापत्तिः	16	1
3	समापत्तिभेदाः ऋतम्भराप्रजा क्रियायोगाः, पञ्चकलेशाः, हेयं, हेयहेतुः हानं, हानोपायः	16	1
4	गुणपर्वणि, योगहेतुरविद्या, सप्तधाप्रान्तभूमिः यमाः, यमभेदाः।	16	1
5	नियमाः, नियमभेदाः आसनानि, प्राणायामः प्रत्याहारः।	16	1
6	1. आन्तरिकपरीक्षणम् / प्रदत्तनियतकार्यम् 2. शास्त्रसम्बद्धसंगोष्ठी / शास्त्रपरिचर्या 3. शिक्षणस्रोतसामग्र्याः चयनं प्रबन्धनञ्च 4. उपस्थितिः (75%=01अंकाः, 76%-80%=02अंकौ, 81%-85%=03अंकाः, 86%-90%=04अंकाः, 91%तः अधिकम्=05अंकाः,)	अंकाः: 05 अंकाः: 05 अंकाः: 05 अंकाः: 05	20 1

सन्दर्भग्रन्थाः-

1. पातञ्जलयोगदर्शनम्- डॉ. श्रीनारायणमिश्रः, भारतीयविद्याप्रकाशन, यू.वी., जवाहर नगर, बैल्लो रोड,
दिल्ली, सन्- 1992
2. योगसूत्रम् व्यासभाष्यसहितम्, तत्त्ववैशारदी वार्तिकसहितम्, हिन्दीअनुवादक विमलाकर्णाडिके, ताराप्रिप्रिप्रेस वाराणसी।
3. पातञ्जलयोगदर्शनम् व्यासभाष्यसहितम्, चैखम्भा विद्याभवन, वाराणसी,

4.

20.

23/3/18

23/3/18

23/3/18

23/3/18

23/3/18

28.3.18

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविद्यापीठम्
(मानितविश्वविद्यालयः) कुतुबसांस्थानिकक्षेत्रम्, नवदेहली-16

आचार्यपाठ्यक्रमः (M.A.)

विषयः - सर्वदर्शनम्
हेतुम
प्रश्नसत्रम्

CC-10

ECAT विषयसत्रम्	पाठ्यग्रन्थः-	पूर्णाङ्काः	क्रेडिट
ईकाई	शाबरभाष्यम् श्रीशाबरस्वामीकृतम्	100	6
1	पाठ्यविषयाः- प्रथमाध्यायस्य प्रथमद्वितीयपादौ	अङ्काः	क्रेडिट
1	जिजासासूत्रभाष्यम्, अध्ययनविधिः, धर्मलक्षणम्, धर्मप्रत्यक्षस्य अनिमित्तत्वम्,	16	1
2	शब्दार्थयोः सम्बन्धस्य नित्यत्वम्, निरालम्बनवादनिरासः।	16	1
3	प्रत्यक्षादिषट् प्रमाणानि शब्दस्य नित्यत्वम्, अभिहितान्वयवादः।	16	1
4	वेदानां अपौरुषेयत्वम्। अर्थवादानां प्रामाण्यविचारः, विधिवन्निगदाधिकरणम्,	16	1
5	हेतुमन्निगदाधिकरणम्, मन्त्राणां विवक्षितार्थत्वम्,	16	1
6	1. आन्तरिकपरीक्षणम् / प्रदत्तनियतकार्यम् 2. शास्त्रसम्बद्धसंगोष्ठी / शास्त्रपरिचर्या 3. शिक्षणस्रोतसामग्र्याः चयनं प्रबन्धनञ्च 4. उपस्थितिः (75%=01अंकाः, 76%-80%=02अंकौ, 81%-85%=03अंकाः, -86%-90%=04अंकाः, 91%तः अधिकम्=05अंकाः,)	अंकाः 05 अंकाः 05 अंकाः 05 अंकाः 05	20 1

सन्दर्भग्रन्थाः-

- मीमांसादर्शनम्, शाबरभाष्यम्, आनन्दाश्रममुद्रणालय, पुणे।
- शाबरभाष्यम्, वार्तिकन्यायसुधासहितम्, हिन्दीव्याख्यासहित, तारा प्रिंटिंगप्रेस वाराणसी, 1992।
-

प्रश्नसत्रम्
23/3/15

28.3.15

Handwritten signatures and marks at the bottom of the page.

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविद्यापीठम्
(मानितविश्वविद्यालयः) कुतुबसांस्थानिकक्षेत्रम्, नवदेहली-16

आचार्यपाठ्यक्रमः (M.A.)

विषयः - सर्वदर्शनम्
तृतीय
प्रश्नसत्रम्

CC-11

ईकाई	पाठ्यग्रन्थः:-	पूर्णाङ्काः	क्रेडिट
ईकाई	पाठ्यग्रन्थः:- ब्रह्मसूत्रशांकरभाष्यम्	100	6
1	अध्यासभाष्यम्, अथशब्दनिर्वचनम्, अतः शब्दनिर्वचनम्	16	1
2	ब्रह्मजिज्ञासाशब्दार्थः, आत्मस्वरूपे विप्रतिपत्तयः, जन्माद्यधिकरणम्, जन्मादि इत्यत्र समासविचारः,	16	1
3	यतः शब्दार्थः शास्त्रयोनित्वाधिकरणम्, प्रथमं वर्णकं द्वितीयं वर्णकञ्च।	16	1
4	कार्ये एव वेदान्तानां प्रामाण्यमिति पूर्वपक्षः, ब्रह्मणि वेदान्तानां प्रामाण्यमिति निरूपणम्,	16	1
5	प्रतिपत्तिविधिविषयत्वं ब्रह्मणः इति द्वितीयः पूर्वपक्षः, कर्मब्रह्मविद्याफलयोः वैलक्षण्यम्, मोक्षस्य नित्यत्वम्, उत्तरमीमांसायाः स्वतन्त्रशास्त्रत्वम्।	16	1
6	1. आन्तरिकपरीक्षणम् / प्रदत्तनियतकार्यम् 2. शास्त्रसम्बद्धसंगोष्ठी / शास्त्रपरिचर्या 3. शिक्षणस्रोतसामग्र्याः चयनं प्रबन्धनञ्च 4. उपस्थितिः (75%=01अंकाः, 76%-80%=02अंकाः, 81%-85%=03अंकाः, 86%-90%=04अंकाः, 91%तः अधिकम्=05अंकाः,)	अंकाः 05 अंकाः 05 अंकाः 05 अंकाः 05	20 1

सन्दर्भग्रन्थाः:-

1. ब्रह्मसूत्रशांकरभाष्यम्, मोतीलालबनारसीदास पब्लिसर्स वाराणसी 1983।
2. ब्रह्मसूत्रशांकरभाष्यम्, भामतीरत्नप्रभा, न्यायनिर्णयसहितम्, मोतीलालबनारसीदास पब्लिसर्स वाराणसी 1983।
3. ब्रह्मसूत्रभामती हिन्दीअनुवादसहित, अनुवादक स्वामियोगीन्द्रानन्द उहासीनआश्रम वाराणसी।
4. ब्रह्मसूत्रशांकरभाष्यम्, भामती कल्पतरु, परिमलसहितम्, परिमलपब्लिकेशन, दुल्ती ।
5. ब्रह्मसूत्रशांकरभाष्यम्, भामती-परिमल-कल्पतरु पीकात्रयोपेतं, रा. सं. संस्थान नईदिल्ली।

पुष्पक
23/3/18
28.3.18

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविद्यापीठम्
(मानितविश्वविद्यालयः) कुतुबसांस्थानिकक्षेत्रम्, नवदेहली-16

आचार्यपाठ्यक्रमः (M.A.)

विषयः - सर्वदर्शनम्
तृतीय
प्रथमसत्रम्

CC-12

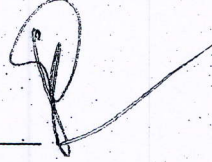
ईकाई	पाठ्यग्रन्थः- भारतीयदर्शनानि :	पूर्णाङ्काः	क्रेडिट
ईकाई	पाठ्यविषयाः- स्वशास्त्रीयेतिहासः	100	6
1	गौतमः, कणादः, कपिलः पतञ्जलिः,	अङ्काः	क्रेडिट
2	जैमिनिः, वादरायणः, वात्स्यायनः,	16	1
3	प्रशस्तपादः, विज्ञानभिक्षुः व्यासः शबरस्वामिः शंकराचार्यः,	16	1
4	मध्वाचार्यः, अभिनवगुप्तः, महावीरः	16	1
5	गौतमबुद्धः धर्मकीर्तिः, वसुबन्धुः, उमास्वामिः	16	1
6	1. आन्तरिकपरीक्षणम् / प्रदत्तनियतकार्यम् 2. शास्त्रसम्बद्धसंगोष्ठी / शास्त्रपरिचर्या 3. शिक्षणस्रोतसामग्र्याः चयनं प्रबन्धनञ्च 4. उपस्थितिः (75%=01अंकाः, 76%-80%=02अंकौ, 81%-85%=03अंकाः, 86%-90%=04अंकाः, 91%तः अधिकम्=05अंकाः.)	अंकाः 05 अंकाः 05 अंकाः 05 अंकाः 05	20 1

सन्दर्भग्रन्थाः-

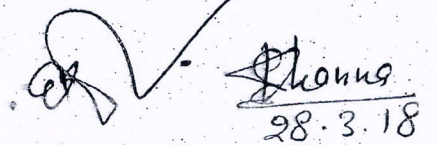
1. नवीनमतादिविचार, प्रो. हेरामत्रिपाठी, राजविनयप्रकाशन नईदिल्ली
2. भारतीयदर्शनम्- आचार्य बलदेवउपाध्यायः, चौखम्बा, औरियन्टालिया वाराणसी, 1984
3. भारतीयदर्शनम्- वाचस्पति गौरीला, ईलाहबाद, तृतीय संस्करणम्
4. भारतीयदर्शनस्य परिशीलनम्- डा. रमाशंकरत्रिपाठी, भारतीय विद्यासंस्थान, वाराणसी, प्रथम संस्करण, वि.सं. 2057
5. भारतीयदर्शन का इतिहास- भाग-2, लेखक एस. एन. दासगुप्त, अनुवाद एम.पी. व्यास, संस्करण द्वितीय, 1989 प्रकाशक राजस्थान हिन्दी ग्रन्थ अकादमी जयपुर- 4
6. भारतीयदर्शन का इतिहास- लेखक सुरेन्द्रनाथ दासगुप्त, भाग-5, सुश्री. पी. मिश्रा संस्करण द्वितीय, 1989, प्रकाशक राजस्थान हिन्दी ग्रन्थ अकादमी जयपुर, 4
7. भारतीयदर्शन प्रो. राधाकृष्णन्
8. संस्कृतवाङ्मय का बृहद इतिहास- खण्ड-10 (वेदान्त खण्ड) प्रधान सम्पादक पद्मभूषण आचार्य बलदेव उपाध्याय, सम्पादक प्रो. संगम लाल पाण्डेय, उत्तर प्रदेश संस्कृत संस्थान लखनऊ
9. संस्कृत-वाङ्मय का बृहद इतिहास- एकादश खण्ड, प्रधान सम्पादक पद्मभूषण आचार्य श्री बलदेव उपाध्याय, सम्पादक प्रो. ब्रजवल्लभ द्विवेदी, प्रकाशकः उत्तरप्रदेश संस्कृत संस्थान लखनऊ, प्रथम संस्करण, वि. सं. 2053, 1997

प्रो. ब्रजवल्लभ द्विवेदी
23/3/18

23

28.3.18

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविद्यापीठम्
(मानितविश्वविद्यालयः) कुतुबसांस्थानिकक्षेत्रम्, नवदेहली-16

आचार्यपाठ्यक्रमः (सम्मानितः) (M.A.)

विषयः - सर्वदर्शन

तृतीयसत्रम्

EC-A3 क्रमसंख्या	पाठ्यग्रन्थः- सिद्धान्तबिन्दु	पूर्णाङ्काः	क्रेडिट
ईकाई	पाठ्यविषयाः- आदिमपञ्चश्लोकानां व्याख्यात्मको भागः	100	6
1	वेदान्तदर्शनस्य प्रयोजनम्, आत्मस्वरूपे दार्शनिकानां विप्रतिपत्तयः, देहेन्द्रियादीनामनात्मत्वम्।	16	1
2	अध्यासलक्षणम्, देहेन्द्रियाणां आत्मन्यध्यस्तत्वम् प्रतिबिम्बवादः, आभासवादः, अवच्छेदवादः अविद्यास्वरूपम्।	16	1
3	प्रपञ्चस्य मिथ्यात्वम्, अद्वैतसिद्धान्तशून्यवादयोर्भेदः तत्त्वमसीति महावाक्यार्थविचारः।	16	1
4	त्वम्पदार्थविवेचनम्, तत् पदार्थविवेचनम् वेदान्तानां ब्रह्मणि तात्पर्यम्, वेदान्तानामर्थवादत्वनिरासः।	16	1
5	जीवब्रह्मणोरभेदः, पञ्चमश्लोकव्याख्या, जीवस्य अणुपरिमाणत्वनिरासः।	16	1
6	1. आन्तरिकपरीक्षणम् / प्रदत्तनियतकार्यम् 2. शास्त्रसम्बद्धसंगोष्ठी / शास्त्रपरिचर्या 3. शिक्षणस्रोतसामग्र्याः चयनं प्रबन्धनञ्च 4. उपस्थितिः (75%=01अंकाः, 76%-80%=02अंकौ, 81%-85%=03अंकाः, 86%-90%=04अंकाः, 91%तः अधिकम्=05अंकाः.)	अंकाः 05 अंकाः 05 अंकाः 05 अंकाः 05	20 1

सन्दर्भग्रन्थाः-

1. सिद्धान्तबिन्दुः दक्षिणामूर्तिमठवाराणसी।
2. सिद्धान्तबिन्दुः चौखम्भा संस्कृतसंस्थानवाराणसी।

प्रभाकर प्रसादः
23/3/18

23/3/18

Sharma
28.3.18

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविद्यापीठम्
(मानितविश्वविद्यालयः) कुतुबसांस्थानिकक्षेत्रम्, नवदेहली-16

आचार्यपाठ्यक्रमः (सम्मानितः) (M.A.)

विषयः - सर्वदर्शन

तृतीयसत्रम्

EC-B3 प्रथमसत्रम्	पाठ्यग्रन्थः-मीमांसा नयमञ्जरी	पूर्णाङ्काः	क्रेडिट
ईकाई	पाठ्यविषयाः- प्रथमाध्यायः	100	6
1	शास्त्रारम्भनयः, धर्मलक्षणनयः, शब्दार्थयोः सम्बन्धस्य नित्यत्वम्।	16	1
2	शब्दनित्यत्वनयः वाक्यार्थनयः वेदापौरुषेयत्वनयः अर्थवादनयः।	16	1
3	विधिवन्निगदनयः, मन्त्रप्रामाण्यनयः स्मृतिप्रामाण्यनयः, रिश्टाकापनयः।	16	1
4	यववराहनयः होलाकनयः, आकृतिनयः उद्भिन्नयः, तत्प्रख्यनयः।	16	1
5	वाजपेयनयः बर्हिराज्यनयः, तत्सिद्धिर्पोक्रानयः, वाक्यशेषनयः, पदार्थसामर्थ्यनयः।	16	1
6	1. आन्तरिकपरीक्षणम् / प्रदत्तनियतकार्यम् 2. शास्त्रसम्बद्धसंगोष्ठी / शास्त्रपरिचर्या 3. शिक्षणस्रोतसामग्र्याः चयनं प्रबन्धनञ्च 4. उपस्थितिः (75%=01अंकाः, 76%-80%=02अंकाः, 81%-85%=03अंकाः, 86%-90%=04अंकाः, 91%तः अधिकम्=05अंकाः,)	अंकाः 05 अंकाः 05 अंकाः 05 अंकाः 05	20 1

सन्दर्भग्रन्थाः-

1. मीमांसा नयमञ्जरी चौखम्भासंस्कृतसंस्थानवाराणसी।
2. मीमांसा नयमञ्जरी, पं. पट्टाभिरामशास्त्री म. म. श्री ला. ब. शा. रा. सं. वि. नईदिल्ली।

प्रभाकरप्रसाद
23/3/18

23/3/18

28.3.1

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविद्यापीठम्
(मानितविश्वविद्यालयः) कुतुबसांस्थानिकक्षेत्रम्, नवदेहली-16

आचार्यपाठ्यक्रमः (M.A.)

विषयः - सर्वदर्शनम्

प्रथमसत्रम्

EC-1B प्रथमसत्रम्	पाठ्यग्रन्थः- योगसूत्रम् व्यासभाष्यतत्त्ववैशारदी सहितम्	पूर्णाङ्काः 100	क्रेडिट 6
ईकाई	पाठ्यविषयाः- विभूतिकैवल्यपादद्वयम्	अङ्काः	क्रेडिट
1	धारणा, ध्यानम्, समाधिः संयमः परिणामाः, परिणामभेदाः,	16	1
2	सर्वभूतरुतज्ञानम्, परचितज्ञानम्, पूर्वजातिज्ञानम्, बलेषुहस्तिबलादीनि इति सूत्रतः स्वार्थसंयमात् पुरुषज्ञानं इति सूत्रं यावत्	16	1
3	विभूतिस्वरूपम्। व्युत्थाने सिद्धयः इति सूत्रतः सर्वजातृत्वपर्यन्तं योगविभूतयः।	16	1
4	दोषबीजक्षये कैवल्यम्, समाधिजाः सिद्धयः।	16	1
5	कर्मणां विवेचनम्, धर्ममेघसमाधिः, कैवल्यम्।	16	1
6	1. आन्तरिकपरीक्षणम् / प्रदत्तनियतकार्यम् 2. शास्त्रसम्बद्धसंगोष्ठी / शास्त्रपरिचर्या। 3. शिक्षणस्रोतसामग्र्याः चयनं प्रबन्धनञ्च 4. उपस्थितिः (75%=01अंकाः, 76%-80%=02अंकाः, 81%-85%=03अंकाः, 86%-90%=04अंकाः, 91%तः अधिकम्=05अंकाः.)	अंकाः 05 अंकाः 05 अंकाः 05 अंकाः 05	20

सन्दर्भग्रन्थाः-

1. पातञ्जलयोगदर्शनम्- डॉ. श्रीनारायणमिश्रः, भारतीयविद्या प्रकाशन, यू.वी., जवाहर नगर, बैंग्लो रोड, दिल्ली, सन्- 1992
2. योगसूत्रम् व्यासभाष्यसहितम्, तत्त्ववैशारदी वार्तिकपीकासहितम्, हिन्दीअनुवादक विमलाकर्णाटक, ताराप्रिंटिंगप्रेस वाराणसी।
3. पातञ्जलयोगदर्शनम् व्यासभाष्यसहितम्, चैखम्भा विद्याभवन, वाराणसी,

प्रभाकर प्रसादः
23/3/18

23/3/18

Shanna
28.3.18

32

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविद्यापीठम्
(मानितविश्वविद्यालयः) कुतुबसांस्थानिकक्षेत्रम्, नवदेहली-16

आचार्यपाठ्यक्रमः (M.A.)

विषयः - सर्वदर्शनम्
प्रथमसत्रम्

क्र.सं.	पाठ्यग्रन्थः	पूर्णाङ्काः	क्रेडिट
ईकाई	पाठ्यग्रन्थः- शाबरभाष्यम् श्रीशाबरस्वामीकृतम्	100	6
1	स्मृतिप्रामाण्याधिकरणं, विरोधाधिकरणम्, शिष्याकोपाधिकरणम्,	अङ्काः	क्रेडिट
2	यववराहाधिकरणम्, कल्पसूत्राधिकरणम्, होलाकाधिकरणम्।	16	1
3	व्याकरणप्रामाण्याधिकरणम्, लोकवेदाधिकरणम्, आकृत्यधिकरणम्।	16	1
4	नामधेयानां प्रामाण्यविचारः, चित्राधिकरणम्, तत्प्रख्याधिकरणम्। वाजपेयाधिकरणम्, बर्हिराज्याधिकरणम्,	16	1
5	वैश्वदेवाधिकरणम् तत्सिद्धिपेपिका, वाक्यशेषाधिकरणम्, सामर्थ्याधिकरणम्।	16	1
6	1. आन्तरिकपरीक्षणम् / प्रदत्तनियतकार्यम् 2. शास्त्रसम्बद्धसंगोष्ठी / शास्त्रपरिचर्या 3. शिक्षणस्रोतसामग्र्याः चयनं प्रबन्धनञ्च 4. उपस्थितिः (75%=01अंकाः, 76%-80%=02अंकौ, 81%-85%=03अंकाः, 86%-90%=04अंकाः, 91%तः अधिकम्=05अंकाः.)	अंकाः 05 अंकाः 05 अंकाः 05 अंकाः 05	20 1

सन्दर्भग्रन्थाः-

- मीमांसादर्शनम्, शाबरभाष्यम्, आनन्दाश्रममुद्रणालय, पुणे।
- शाबरभाष्यम्, वार्तिकन्यायसुधासहितम्, हिन्दीव्याख्यासहित, तारा प्रिंनिंगप्रेस वाराणसी, 1992।

प्रभाकर प्रसाद
23/3/18

Thank
28.3.

20

one

20

h

20

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविद्यापीठम्
(मानितविश्वविद्यालयः) कुतुबसांस्थानिकक्षेत्रम्, नवदेहली-16

आचार्यपाठ्यक्रमः (M.A.)

विषयः - सर्वदर्शनम्

चतुर्थ
ब्रह्मसूत्रम्

CC-15

ईकाई	पाठ्यग्रन्थः:- ब्रह्मसूत्रशांकरभाष्यम्	पूर्णाङ्काः	क्रेडिट
ईकाई	पाठ्यविषयाः:- तर्कपादः	100	6
1	सांख्यदर्शनस्य पूर्वपक्षः, सांख्यदर्शनस्य खण्डनम् वैशेषिकदर्शनस्य पूर्वपक्षः	16	1
2	वैशेषिकदर्शनस्य निरासः बौद्धानां सौत्रान्तिकवैभाषिकानां पूर्वपक्षः, बौद्धमतस्य निरासः,	16	1
3	योगाचारमाध्यमिकानां पूर्वपक्षः, योगाचारमाध्यमिकमत निरासः	16	1
4	जैनदर्शनस्य पूर्वपक्षः जैनदर्शनस्य निरासः	16	1
5	छक्रेवलाधिष्ठात्रीश्वरकारणवादस्य पूर्वपक्षः, तस्य निरासः पाञ्चरात्रमतसमीक्षणम्।	16	1
6	1. आन्तरिकपरीक्षणम् / प्रदत्तनियतकार्यम् अंकाः 05 2. शास्त्रसम्बद्धसंगोष्ठी / शास्त्रपरिचर्या अंकाः 05 3. शिक्षणस्रोतसामग्र्याः चयनं प्रबन्धनञ्च अंकाः 05 4. उपस्थितिः (75%=01अंकाः, 76%-80%=02अंकौ, 81%-85%=03अंकाः, 86%-90%=04अंकाः, 91%तः अधिकम्=05अंकाः) अंकाः 05	20	1

सन्दर्भग्रन्थाः:-

1. ब्रह्मसूत्रशांकरभाष्यम्, मोतीलालबनारसीदास पब्लिसर्स वाराणसी 1983।
2. ब्रह्मसूत्रशांकरभाष्यम्, भामतीरत्नप्रभा, न्यायनिर्णयसहितम्, मोतीलालबनारसीदास पब्लिसर्स वाराणसी 1983।
3. ब्रह्मसूत्रभामती हिन्दीअनुवादसहित, अनुवादक स्वामियोगीन्द्रानन्द उहासीनआश्रम वाराणसी।
4. ब्रह्मसूत्रशांकरभाष्यम्, भामती कल्पतरु, परिमलसहितम्, परिमलपब्लिकेशन, दुल्ली।
5. ब्रह्मसूत्रशांकरभाष्यम्, भामती-परिमल-कल्पतरु णिकात्रयोपेतं, रा. सं. संस्थान नईदिल्ली।

प्रभाकरदास
23/3/18

23/3/18

28.3.18

32

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविद्यापीठम्
(मानितविश्वविद्यालयः) कुतुबसांस्थानिकक्षेत्रम्, नवदेहली-16

आचार्यपाठ्यक्रमः (M.A.)

विषयः - सर्वदर्शनम्
प्रथमसत्रम्

CC-16

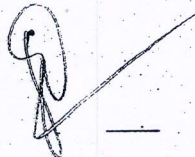
EC-A1 प्रथमसत्रम्	पाठ्यग्रन्थः- भारतीयदर्शनानि	पूर्णाङ्काः	क्रेडिट
ईकाई	पाठ्यविषयाः- स्वशास्त्रीयनिबन्धाः	100	6
1	धर्मस्वरूपम्, वेदापौरुषेयत्वम्, ब्रह्मस्वरूपम्, अविद्या वैष्णवभक्तिः,	16	1
2	परिणामवादः सत्कार्यवादः, विवर्तवादः असत्कार्यवादः, विज्ञानवादः,	16	1
3	शून्यवादः, देहात्मवादः स्याद्वादः, प्रतीत्यसमुत्पादवादः, परमाणुवादः,	16	1
4	प्रत्ययसर्गः हेत्वाभासाः, मोक्षस्वरूपम् ईश्वरस्वरूपम्, आत्मस्वरूपम्	16	1
5	सृष्टिप्रक्रिया, प्रमाणानि, पदार्थभेदाः, तत्त्वानि	16	1
6	1. आन्तरिकपरीक्षणम् / प्रदत्तनियतकार्यम् 2. शास्त्रसम्बद्धसंगोष्ठी / शास्त्रपरिचर्या 3. शिक्षणस्रोतसामग्र्याः चयनं प्रबन्धनञ्च 4. उपस्थितिः (75%=01अंकाः, 76%-80%=02अंकौ, 81%-85%=03अंकाः, 86%-90%=04अंकाः, 91%तः अधिकम्=05अंकाः.)	अंकाः 05 अंकाः 05 अंकाः 05 अंकाः 05	20 1

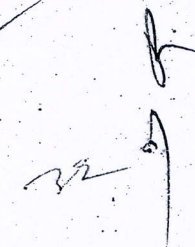
सन्दर्भग्रन्थाः-

- 10^प नवीनमतादिविचार, प्रो. हेरामत्रिपाठी, राजविनयप्रकाशन नईदिल्ली।
- 11^प भारतीयदर्शनम्- आचार्य बलदेवउपाध्यायः, चौखम्बा, औरियन्टालिया वाराणसी, 1984
- 12^प भारतीयदर्शनम्- वाचस्पति गैरोला, ईलाहबाद, तृतीय संस्करणम्
- 13^प भारतीयदर्शनस्य परिशीलनम्- डा. रमाशंकरत्रिपाठी, भारतीय विद्यासंस्थान, वाराणसी, प्रथम संस्करण, वि.सं. 2057
- 14^प भारतीयदर्शन का इतिहास- भाग-2, लेखक एस. एन. दासगुप्त, अनुवाद एम.पी. व्यास, संस्करण द्वितीय, 1989
प्रकाशक राजस्थान हिन्दी ग्रन्थ अकादमी जयपुर- 4
- 15^प भारतीयदर्शन का इतिहास- लेखक सुरेन्द्रनाथ दासगुप्त, भाग-5, सुश्री. पी. मिश्रा संस्करण द्वितीय, 1989,
प्रकाशक राजस्थान हिन्दी ग्रन्थ अकादमी जयपुर, 4
- 16^प भारतीयदर्शन प्रो. राधाकृष्णन्
- 17^प संस्कृतवाङ्मय का बृहद इतिहास- खण्ड-10 (वेदान्त खण्ड) प्रधान सम्पादक पद्मभूषण आचार्य बलदेव
उपाध्याय, सम्पादक प्रो. संगम लाल पाण्डेय, उत्तर प्रदेश संस्कृत संस्थान लखनऊ
- 18^प संस्कृत-वाङ्मय का बृहद इतिहास- एकादश खण्ड, प्रधान सम्पादक पद्मभूषण आचार्य श्री बलदेव उपाध्याय,
सम्पादक प्रो. ब्रजवल्लभ द्विवेदी, प्रकाशकः उत्तरप्रदेश संस्कृत संस्थान लखनऊ, प्रथम संस्करण, वि. सं. 2053,
1997

प्रकाशकः
23/3/18

प्रकाशकः
28.3.18

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविद्यापीठम्
(मानितविश्वविद्यालयः) कुतुबसांस्थानिकक्षेत्रम्, नवदेहली-16

आचार्यपाठ्यक्रमः (सम्मानितुः) (M.A.)

विषयः - सर्वदर्शन

चतुर्थसत्रम्

EC-A4 प्रश्नसत्रम्	पाठ्यग्रन्थः- सिद्धान्तबिन्दुः	पूर्णाङ्कः 100	क्रेडिट 6
ईकाई	पाठ्यविषयाः- अन्तिमपञ्चश्लोकानां व्याख्यात्मकः भागः	अङ्काः	क्रेडिट
1	जीवब्रह्मणोरुभेदेषु उपदेशस्य सार्थक्यम्, ब्रह्मशब्दार्थनिर्वचनम्	16	1
2	वेदान्तदर्शनसम्भवाः पदार्थाः, दृक्पदार्थविमर्शः, दृक्पदार्थस्य त्रैविध्यम्	16	1
3	दृश्यपदार्थवर्णनम्, पञ्चीकरणम्, सृष्टिक्रमः लयक्रमश्च जाग्रदवस्था, स्वप्नावस्था,	16	1
4	सुषुप्त्यवस्था साक्षिणः सत्यत्वोपपालनम्, भोक्तृस्वरूपम्	16	1
5	अद्वैतशब्दार्थनिर्वचनम्, मोक्षस्यापुरुषार्थत्वशंका निरासः, अद्वैतस्यैवपारमार्थिकत्वम्	16	1
6	1. आन्तरिकपरीक्षणम् / प्रदत्तनियतकार्यम् 2. शास्त्रसम्बद्धसंगोष्ठी / शास्त्रपरिचर्या 3. शिक्षणस्रोतसामग्र्याः चयनं प्रबन्धनञ्च 4. उपस्थितिः (75%=01अंकाः, 76%-80%=02अंकाः, 81%-85%=03अंकाः, 86%-90%=04अंकाः, 91%तः अधिकम्=05अंकाः.)	अंकाः 05 अंकाः 05 अंकाः 05 अंकाः 05	20 1

सन्दर्भग्रन्थाः-

1. सिद्धान्तबिन्दुः दक्षिणामूर्तिमठवाराणसी।
2. सिद्धान्तबिन्दुः चौखम्भा संस्कृतसंस्थानवाराणसी।
3. सिद्धान्तबिन्दुः, गौडब्रह्मानन्दीपीका सहितः, पं. राज एस सुब्रह्मण्यशास्त्री दक्षिणामूर्ति मठ वाराणसी,
4. सिद्धान्तबिन्दुः, हिन्दीपीकासहितम्, गजानन् शास्त्रीमुसलगांवकर, चौखम्भा संस्कृतसंस्थान।

प्रश्नकार्यालयः
23/3/18

23/3/18

Phanis
28.3.18

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविद्यापीठम्
(मानितविश्वविद्यालयः) कुतुबसांस्थानिकक्षेत्रम्, नवदेहली-16

आचार्यपाठ्यक्रमः (सम्मानितः) (M.A.)

विषयः - सर्वदर्शन

चतुर्थसत्रम्

EC-B4 प्रश्नसत्रम्	पाठ्यग्रन्थः-मीमांसा नयमञ्जरी	पूर्णाङ्काः	क्रेडिट
ईकाई	पाठ्यविषयाः- द्वितीयाध्यायः	100	6
1	भावार्थनयः, अपूर्वनयः,	16	1
2	तानिद्वैधनयः स्तुतशस्त्रनयः, मन्त्रवेदलक्षणनयः, अर्थकत्वनयः-	16	1
3	शब्दान्तरनयः, अभ्यासनयः, पौर्णमासीनयः, कर्मभेदे निमित्तानि,	16	1
4	रथन्तरसामनयः, आधाननयः, दाक्षायणयजनयः, विशयनयः चरूपधाननयः, चयननयः,	16	1
5	प्रकरणान्तरनयः, फलसंस्कार्यनयः आजेयद्विरुक्तिनयः, यावज्जीवननयः, शाखान्तरनयः	16	1
6	1. आन्तरिकपरीक्षणम् / प्रदत्तनियतकार्यम् 2. शास्त्रसम्बद्धसंगोष्ठी / शास्त्रपरिचर्या 3. शिक्षणस्रोतसामग्र्याः चयनं प्रबन्धनञ्च 4. उपस्थितिः (75%=01अंकाः, 76%-80%=02अंकौ, 81%-85%=03अंकाः, 86%-90%=04अंकाः, 91%तः अधिकम्=05अंकाः.)	अंकाः 05 अंकाः 05 अंकाः 05 अंकाः 05	20 1

सन्दर्भग्रन्थाः-

1. मीमांसा नयमञ्जरी चौखम्भासंस्कृतसंस्थानवाराणसी।

प्रशासक प्रशासक
23/3/18

Shankar
28.3.18